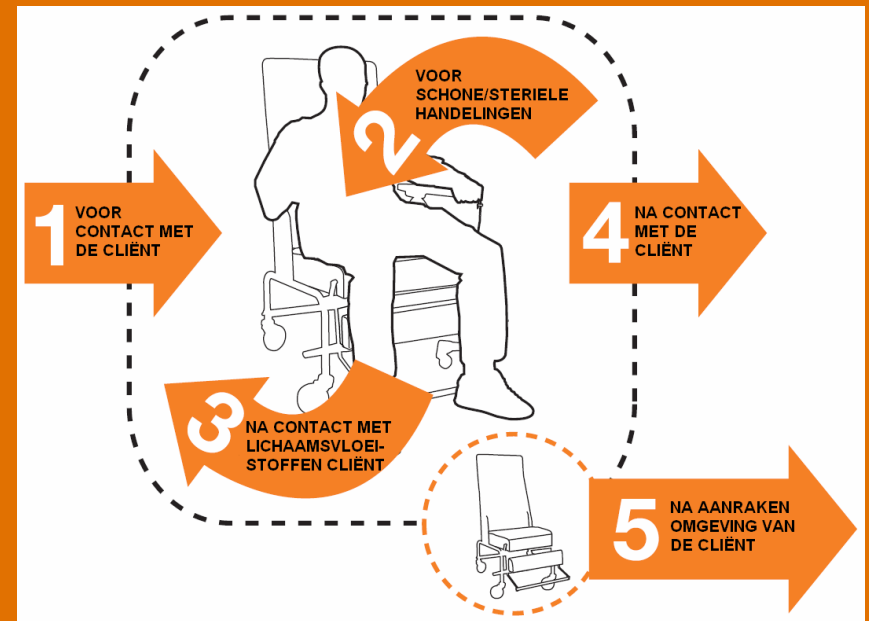

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Handhygiëne Toolkit

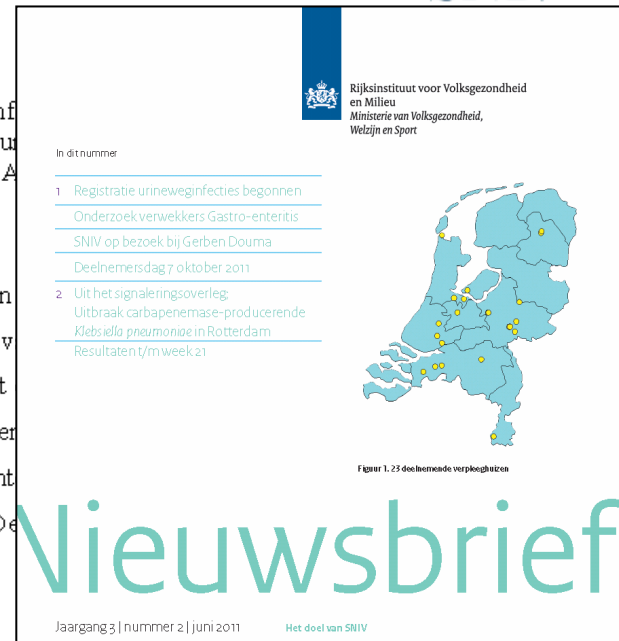
Aanleiding

rivm

SNIV

Titel: Surveillance Netwerk Infectieziekten
Referentiecijfers basis sur
Auteurs: M.J. Veldman-Ariesen, A
Verschining: 31 maart 2011

Het Surveillance Netwerk Infectieziekten
Centrum Infectieziektebestrijding (CIb) v
(RIVM). Sinds begin januari 2010 wordt
practitioner) van elk aan SNIV deelnemer
het aantal bewoners geteld met gastro-ent
pneumonie en het aantal sterfgevallen. De
middel van de webapplicatie OSIRIS.

In dit document worden zgn. referentiecijfers gerapporteerd per kwartaal en per
'verpleeghuiskenmerk'. Met referentiecijfers verwijzen we naar de gemiddelde wekelijkse incidenties
zoals die berekend zijn op basis van de data geregistreerd door de aan SNIV deelnemende
verpleeghuizen. Het idee is dat referentiecijfers voor deelnemers en niet deelnemers de mogelijkheid
bieden om te kijken wat voor infectie-incidentie een vergelijkbaar verpleeghuis heeft op basis van een
bepaald 'verpleeghuiskenmerk' (bv. Grootte, inrichting van het verpleeghuis) en dat dit voor de
toekomst aanknopingspunten biedt voor infectiepreventie.

Handvaten

- Handhygiëne is de meest effectieve maatregel om (zorggerelateerde) infecties te voorkómen.
- Invloed op mortaliteit, morbiditeit en welzijn
- Moeilijk onderwerp om blijvend onder de aandacht te brengen
- Compliance rates vaak onder de 50 – 60 % (ziekenhuis)

Aanknopingspunt verpleeghuizen → Handhygiëne toolkit ontwikkeling

- WHO campagne SAVE LIVES; Clean Your Hands
Mutli Modal Hand Hygiene Improvement Strategy

WHO Multi Modal Hand Hygiene Improvement Strategy

- Implementation guide + tools
- 'My 5 Moments for Hand Hygiene'
- Groepen voor implementatie:
 - > Management ondersteuning, om handhygiëne instellingsbreed prioriteit te geven
 - > Voorzieningen ondersteuning, zoals handalcohol beschikbaar maken
 - > Scholing, over wanneer en hoe handen reinigen
 - > Reminders op de werkplek, voor extra aandacht
 - > Evaluatie en feedback, om informatie te verkrijgen voor verbetering
- Gebaseerd op; Guidelines on Hand Hygiene in Health Care (WHO)

Vragen

Welke hulpmiddelen zijn beschikbaar in de WHO toolkit?

Welke hulpmiddelen (tools) zijn geschikt om in de Nederlandse verpleeghuizen de handhygiëne vaardigheden en compliance te verbeteren?

Vertaalslag

Methode

- Het onderzoek is uitgevoerd binnen verpleeghuis netwerken SNIV en PREZIES.
- Voorafgaand aan het onderzoek zijn de WHO tools naar eigeninzicht vertaalt naar de Nederlandse verpleeghuis situatie.
- Onderzoeksmethoden:
 - Interviews
 - Schriftelijke vragenlijst

Resultaten

INTERVIEWS:

Geïnterviewden hebben alle tools nuttig en geschikt bevonden.

- **Management ondersteuning:**

Managers propaganderen vaak een huiselijke sfeer.
Aspecten als eisen inspectie, ranglijsten/publicaties
(bv. consumentenbond onderzoek)

- **Ondersteunende voorzieningen:**

Dispenser zijn gevoelig in verband met de huiselijke sfeer.
Bediening kraan

Resultaten

- **Educatie en training:**

Verpleeghuis georiënteerd

- **Reminders:**

Posters goed maar gevoelig voor huiselijke sfeer

Screensaver is voorbeeld van mogelijke oplossing

- **Evaluatie en Feedback:**

Observatie tool goed

Invulling waarschijnlijk beste door externe auditor

Consumptie meting tool goed voor gebruik

Conclusie

De tools van de WHO zijn geschikt voor de Nederlandse verpleeghuizen maar;

- Er moet rekening worden gehouden met de huiselijke sfeer
- Dispensers, posters etc. kunnen huiselijke sfeer beïnvloeden

De 'My 5 moments for hand hygiëne' zijn nog niet geaccepteerd door de WIP.

Werkgroep Infectie Preventie

Handreiniging of inwrijven met handalcohol is NIET nodig:

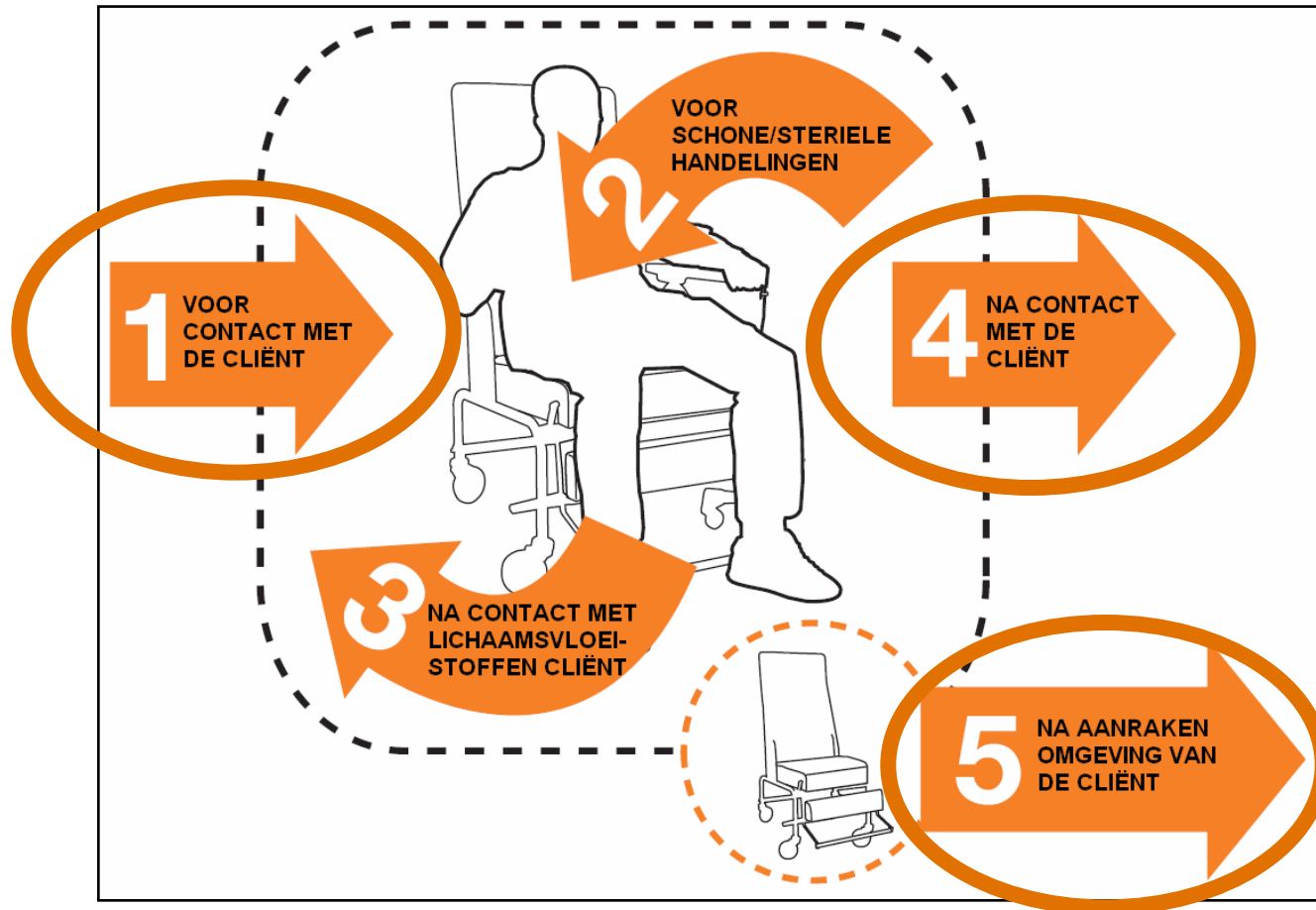
- voor of na vluchtig contact;
- voor lichamelijk onderzoek;
- voor het wassen van de cliënt.

Handreiniging of inwrijven met handalcohol is WEL nodig:

- voor kleine ingrepen waarbij huid- en/of slijmvliesbarrière is of wordt doorbroken,
- voor en na wondbehandeling of -verzorging;

Werkgroep Infectie Preventie

Handhygiene programma

Handhygiëne programma

De volgende tabel vat alle 5 hoofdgroepen samen met de daarbij behorende activiteiten en tools. Deze tools zijn allemaal apart te downloaden (www.sniv.nl).

Groep	Activiteit	Tools
1. Management ondersteuning en instellingsbrede samenwerking	<ul style="list-style-type: none">Overeenkomst over doel programmaPersoon aanwijzen die programma coördineert	<ul style="list-style-type: none">ImplementatiegidsPromotie video
2. Ondersteunende voorzieningen	<ul style="list-style-type: none">Evalueer de huidige situatie van de instellingKies een goede handalcoholKies zorgvuldig goede plekken voor de alcoholdispensersPlaats de dispensers	<ul style="list-style-type: none">Evaluatie handhygiëne infrastructuur

Management ondersteuning en instellingsbrede samenwerking

Groep	Activiteit	Tools
1. Management ondersteuning en instellingsbrede samenwerking	<ul style="list-style-type: none">▪ Overeenkomst over doel programma▪ Persoon aanwijzen die programma coördineert	Implementatiegids 😊 Promotie video

Implementatiegids

Handhygiëne programma checklist

Deze checklist is een voorbeeld van een stappenplan voor een handhygiëne programma. Voeg zelf items toe afhankelijk van de lokale situatie. De volgorde beschreven in het voorbeeld schema is de meest ideale.

Activiteiten	Ja	Nee
1. Management ondersteuning en instellingsbrede samenwerking		
Handhygiëne team samengesteld?		
Teamleider (coördinator) aangewezen?		
Instellingsbrede overeenstemming doel programma bereikt?		
2. Voorzieningen veranderingen		
Inventarisatie voor plekken dispensers gemaakt?		
Product handalcohol gekozen?		
Product vloeibare zeep gekozen?		
Disposable (wegwerp) handdoeken in gebruik genomen?		
Is het handhygiëne team betrokken bij beslissing plek en product keuze?		
Dispensers geïnstalleerd?		
Persoon aangewezen welke het onderhoud van de dispensers en het vervangen van de handalcohol regelt?		

Ondersteunende voorzieningen

Groep	Activiteit	Tools
2. Ondersteunende voorzieningen	<ul style="list-style-type: none">●Evalueer de huidige situatie van de instelling●Kies een goede handalcohol●Kies zorgvuldig goede plekken voor de alcoholdispensers●Plaats de dispensers	Evaluatie handhygiëne infrastructuur 😊

Evaluatie handhygiene structuur

INVENTARISATIE VOORZIENINGEN	
vraag	antwoord
1.1 Is er handalcohol aanwezig?	Nee
	Ja, medewerkers hebben tubes/flesjes handalcohol op zak
	Ja, d.m.v. dispensers, op elke afdeling en elke cliënten kamer
1.2 Is er op elke kamer een wastafel aanwezig?	Nee
	Ja, op elke kamer
1.3 Kan de water kraan worden bediend zonder de handen daarvoor te gebruiken?	Nee
	Ja, d.m.v. bewegingssensor (automatisch)
	Ja, d.m.v. elleboog
	Ja, d.m.v. voet/been
1.4 Zijn er disposable handdoeken aanwezig?	Nee
	Ja, op elke kamer
1.5 Is er vloeibare zeep aanwezig?	Nee
	Ja, vloeibare zeep d.m.v. een dispenser op elke kamer
1.6 Is er een persoon aangewezen die verantwoordelijk is voor het vervangen van (bijna) lege dispensers?	Nee
	Ja

Scholing en training

Groep	Activiteit	Tools
3. Scholing en training	<ul style="list-style-type: none">•Maak een keuze hoe de scholing wordt verzorgd•School de medewerkers over handhygiëne•Maak een periodiek scholing programma	<p>PowerPoint presentaties</p> <p>Instructie filmpjes</p> <p>Feiten blad 😊</p> <p>Brochure handhygiëne 😊</p>

Feitenblad

Handhygiëne feiten blad

In zorginstellingen is handhygiëne de simpelste en meest effectieve maatregel om zorggerelateerde infecties te voorkómen.

Handhygiëne is de verantwoordelijkheid van elke individuele zorgmedewerker. Handhygiëne is het verwijderen of doden van micro-organismen op de handen en het verzorgen van de huid. Er zijn twee manieren om micro-organismen op de handen te verwijderen of te doden; wassen met water en zeep of desinfecteren met handalcohol. Beide acties hebben het doel om de bacteriën die opgepikt zijn door contact met cliënten of zorgmedewerkers, besmet materiaal of door de omgeving te verwijderen.

Goede handhygiëne doodt of verwijdert de micro-organismen op de handen en verzorgt de huid.

Brochure handhygiene

Handhygiëne: Waarom, Wie en Wanneer?

WAAROM?

- Per dag overlijden wereldwijd duizenden mensen aan zorggerelateerde infecties
- Handen zijn een vervoersmiddel voor ziekteverwekkende bacteriën
- Handhygiëne is daarom de meest effectieve manier om verspreiding te verminderen en daarmee zorggerelateerde infecties te voorkómen
- Deze brochure legt uit hoe en wanneer handhygiëne toe te passen

Reminders op de werkplek

Groep	Activiteit	Tools
4.Reminders op de werkplek	●Gebruik de posters en andere hulpmiddelen	Handhygiëne poster 😊 Pamflet handhygiëne richtlijn Screensaver

Poster

Jouw 5 momenten voor HANDHYGIËNE

1	VOOR contact met de cliënt	<p>Wanneer? Reinig je handen voor contact met de cliënt</p> <p>Waarom? Om te voorkomen dat je (mogelijk) pathogene bacteriën overtuigt naar de cliënt</p>
2	VOOR schone/steriele handelingen	<p>Wanneer? Reinig je handen voor deze schone (verpleegkundige) handelingen uitvoeren</p> <p>Waarom? Om te voorkomen dat je de cliënt besmet met bacteriën</p>
3	NA contact met lichaamsvloeistoffen	<p>Wanneer? Reinig je handen direct wanneer je in aanraking komt met lichaamsvloeistoffen</p> <p>Waarom? Om te voorkomen dat je jezelf en anderen besmet met bacteriën</p>
4	NA contact met de cliënt	<p>Wanneer? Reinig je handen na dat je contact hebt gehad met de cliënt</p> <p>Waarom? Om te voorkomen dat je jezelf en anderen besmet met bacteriën van de cliënt</p>
5	NA aanraken van de omgeving van de cliënt	<p>Wanneer? Reinig je handen na dat je aanraking hebt gehad met de cliënt</p> <p>Waarom? Om te voorkomen dat je jezelf en anderen besmet met bacteriën van de cliënt</p>

Wanneer de 5x5 momenten voor Handhygiëne, URL: <http://www.vwa.nl/gelukkig/badgerandvoorwaarden/index.html> © World Health Organization 2009. All rights reserved.

Evaluatie en feedback

Groep	Activiteit	Tools
5. Evaluatie en feedback	Train observers Maak een begin observatie meting Toets na implementatie periodiek de handhygiëne Maak na implementatie een follow-up	Observatie & Compliance tool 😊 Zeep/handalcohol consumptie meting 😊 Toets handhygiëne zorgmedewerkers

Observatie en compliance tool

Handhygiëne observatie tool

Observer: _____ Datum: _____ Dag van de week: _____ Start tijd: _____ Eind tijd: _____	Formulier nr: _____	Zorggroep: _____ Lokatie: _____ Afdeling: _____
Functie: _____	Functie: _____	Functie: _____
1 ☐ voor/na-cliënt ☐ na-omgeving ☐ voor-st. handl. ☐ na-lichmvocht. _____	1 ☐ voor/na-cliënt ☐ na-omgeving ☐ voor-st. handl. ☐ na-lichmvocht. _____	1 ☐ voor/na-cliënt ☐ na-omgeving ☐ voor-st. handl. ☐ na-lichmvocht. _____
☐ wassen ☐ niet ☐ desinfectie, tijd: _____	☐ wassen ☐ niet ☐ desinfectie, tijd: _____	☐ wassen ☐ niet ☐ desinfectie, tijd: _____
☐ handschoenen ☐ ringen ☐ armband ☐ nagels	☐ handschoenen ☐ ringen ☐ armband ☐ nagels	☐ handschoenen ☐ ringen ☐ armband ☐ nagels

Consumptiemeting

Zeep

Product

- a. stuk zeep
- b. vloeibare zeep
- c. anders, nl;

Genoteerde consumptie is;

- a. besteld product
- b. verbruikt product

Naam product:

	Hoeveelheid besteld/verbruikt		Aantal cliënten	Aantal cliënten dagen
	Aantal verbruikte eenheden (flessen)	Aantal verbruikte liters (l)		
Maand 1, datum:				
Totale instelling of deelnemende afdelingen				

Vervolg

- Ontbrekende tools ontwikkelen en toevoegen
- Toolkit op www.SNIV.nl plaatsen
- Project handhygiene in verpleeghuizen om handhygiene te verbeteren

Met dank aan

- Camiel Wissink, student Saxion Hogeschool
- Alle SNIV deelnemers die de vragenlijst hebben ingevuld en meegedaan hebben aan de interviews.

Vragen?

